

Kirjastopalveluja kampuksilla ja verkossa

Tiina Äärilä

Kirjasto- ja tietopalvelujen kehittämissyksikkö

Helsingin yliopisto tarjoaa kirjasto- ja tietopalveluja neljällä kampuksella: keskustassa, Kumpulassa, Meilahdessa ja Viikissä. Lisäksi verkon kautta käytettävissä ovat kirjastojen aineistoluettelo HELKA sekä laajat elektronisten tietoaineistojen kokoelmat. Aineistot löytyvät NELLI-portaalista. Kirjastot tarjoavat myös opiskelua tukevaa tiedonhankinnan koulutusta. Koottua tietoa palveluista löytyy yliopiston kirjastojen WWW-sivulta sekä Alman Tieto- ja kirjastopalvelut -kanavalta.

Kirjastot työn tukena

Helsingin yliopiston kirjastolaitos koostuu kahdesta suuresta kokonaisuudesta:

- * **Helsingin yliopiston kirjastot**, johon kuuluvat kampus- ja tiedekuntakirjastot, Opiskelijakirjasto sekä laitoskirjastoja.
- * Helsingin yliopiston kirjasto (HYK)/**Kansalliskirjasto**

Opiskelijakirjasto vastaa keskustakampuksen perustutkinto-opintojen keskitetyistä oppimateriaalipalveluista, kurssikirjallisuuden sekä muun opiskelun tukiaineiston hankinnasta ja käyttöpalveluista. **Keskustakampuksen tiedekuntakirjastot** vastaavat tiedekuntiansa tutkimuskirjallisuuden ja palvelujen tarjoamisesta. **Kumpulan tiedekirjasto**, **Viikin tiedekirjasto** sekä **Terveystieteiden keskuskirjasto Terkko** vastaavat alojensa opiskelu- ja tutkimuspalveluista.

Kansalliskirjasto (HYK) puolestaan palvelee humanististen tieteenalojen tiedon tarvisijoita laajoine kokoelmineen sekä toimii kirjastoverkon valtakunnallisena palvelu- ja kehittämissyksikkönä.

<KUVA lightboldKARTTA.pdf>

Kirjasto- ja tietopalveluja neljällä kampuksella.

Helsingin yliopiston kirjastojen käyttöoikeus on kaikilla tiedon tarvisijoilla, ja lainaoikeus yli 15-vuotiailla Suomessa asuvilla henkilöillä. Kirjastot tarjoavat kokoelma-, lainaus-, neuvonta/koulutus-, kauko- ja tietopalvelujen lisäksi opiskelu- ja työskentelytiloja. Kirjastojen yhteydessä toimivat oppimiskeskukset (Aleksandria, Minerva, Meilahti ja Viikki) tarjoavat monipuolisten työskentelytilojen ohella tietopalvelujen, opetusteknologian ja tietotekniikan palveluja.

Lainaus edellyttää kirjastokorttia

Lainaus yliopiston kirjastoissa edellyttää henkilökohtaista HELKA-korttia. Se on oltava mukana aina lainatessa, uusittaessa tai varausta tehtäessä. Ensimmäinen kortti on maksuton. HYY:n yhdistetty opiskelija- ja toimikortti UniCard voidaan myös aktivoida kirjastokortiksi. Korttia haettaessa on esitettävä henkilötodistus, myös UniCardin rekisteröinnin yhteydessä. Lukukauden alussa saattaa uusien korttien toimitusaika olla useita päiviä.

Muistutusilmoitukset sähköpostitse

Kirjastojen laina-aikoja on noudatettava. Kirjastojen laina-ajat vaihtelevat, mutta varaus- ja myöhästymismaksut sekä lainakiellot ovat yhdenmukaiset. Esimerkiksi kurssikirjoista kertyy sakkoa 0,35 €/vrk ja enintään 4,90 €/kirja. Asiakas voi joutua väliaikaiseen lainakieltoon myöhässä

olevien lainojen (yleensä 14 vrk myöhästyminen) tai maksamattomien sakkojen (yli 10 euroa) vuoksi. Pääkaupunkiseudun kaupunginkirjastojen palveluista poiketen lainat on palautettava aina siihen kirjastoon, josta ne on lainattu.

Uutena palveluna kirjastot muistuttavat asiakkaita sähköpostitse erääntyvistä lainoista sekä ilmoittavat saapuneista varauksista. Sähköposti-ilmoitus edellyttää, että kortin haltija on ilmoittanut kirjastolle voimassa olevan sähköpostiosoitteensa. Yhteystiedoissa tapahtuneista muutoksista sekä kortin katoamisesta on ilmoitettava välittömästi kirjastoon.

Kokoelmatiedot HELKA-tietokannasta

Yliopiston kirjastolaitos tarjoaa Suomen laajimmat painettujen ja elektronisten aineistojen kokoelmat. Painettujen kokoelmien tiedot löytyvät HELKA-tietokannasta. Lisäksi sieltä on tiedot kirjastojen hankkimista e-kirjoista. Tietokantaan on avoin pääsy Internetin kautta.

Asiakkaat voivat käyttää HELKA-tietokantaa WWW-liittymän kautta tiedonhakuun, aineiston paikantamiseen, lainojen uusimiseen ja lainassa olevien kirjojen varaamiseen.

Helsingin yliopiston kirjastojen ohella HELKAssa on myös seitsemän ulkopuolisen kirjaston kokoelmatiedot. Tällä hetkellä tietokannassa on tiedot noin 1 800 000 kirjasta tai lehdestä, niteitä on noin 3 100 000. Vanhaa kirjallisuutta löytyy myös vielä kirjastojen kortistoista.

Suomen korkeakoulukirjastojen yhteisluettelotietokanta LINDA sisältää HELKAN ohella tiedot myös mm. Eduskunnan kirjaston, Helsingin kauppakorkeakoulun kirjaston ja Svenska Handelshögskolanin kirjaston sekä muiden Suomen korkeakoulukirjastojen kokoelmista. LINDAn käyttö on maksutonta yliopiston verkkoon liitetyiltä koneilta.

HELKAN hakuliittymän kautta (kohdasta tietokannat) pääsee suoraan myös muiden korkeakoulukirjastojen tietokantoihin sekä mm. LINDAan ja kotimaiseen artikkelitietokanta ARTOon.

Yli 10 000 e-lehteä ja 250 tietokantaa

Helsingin yliopiston opiskelijoiden ja henkilökunnan käytettävissä on yli 10 000 elektronista lehteä, noin 250 tietokantaa, pari tuhatta e-kirjaa, hakuteoksia ja sanakirjoja.

Yliopiston henkilökunta ja opiskelijat voivat käyttää verkkoaineistoja yliopiston verkkoon liitetyiltä tietokoneilta. Henkilökunta ja opiskelijat voivat käyttää aineistoja myös yliopiston verkon ulkopuolelta etäkäyttöpalvelun avulla.

Uusi NELLI-portaali

Helsingin yliopiston NELLI-tiedonhakuportaali on väline elektronisten aineistojen tiedonhakuun ja -hallintaan. Se auttaa tiedon etsijää hahmottamaan käytettävissä olevia oman alan tiedonlähteitä ja tarjoaa niistä erilaisia tiedonhakumahdollisuuksia. Portaalista löytyvät yliopiston tieteenalojen keskeiset elektroniset tiedonlähteet: kirjastoluettelot, e-lehtiä, viitetietokantoja, hakuteoksia ja sanakirjoja. Osa aineistoista on vapaasti käytettävissä ja osa vain yliopiston verkossa.

<Kuva nelli.tif>

Nelli-portaalissa voi tehdä tiedonhakuja yhdestä tai useammasta aineistosta (esim. viite- ja kokotekstitietokanta) samanaikaisesti tai siirtyä aineiston omaan käyttöliittymään ja tehdä haun siinä.

Nelli-portaalissa voi:

- * Etsiä tiettyjä tai tietyn alan aineistoja.
- * Tehdä tiedonhakuja yhdestä tai useammasta aineistosta samanaikaisesti.
- * Etsiä, selata ja lukea elektronisia lehtiä.
- * Tallentaa omat suosikkiaineistot, viitteet ja haut.

* Asettaa haku suoritettavaksi automaattisesti.

NELLI-portaaliin kirjaudutaan ns. pääkäyttötunnuksella. Vain kirjautunut käyttäjä voi hyödyntää portaalin kaikkia ominaisuuksia (OmaNELLI). Kotikoneelta suoraan NELLIin kirjautuneena tai Alman kautta mentäessä saadaan tietokannat käyttöön ja niistä voidaan tehdä hakuja. Kokotekstiaineistojen (artikkelit, e-kirjat, hakuteokset ja sanakirjat) haku kotoa tai yliopiston verkon ulkopuolelta edellyttää kuitenkin HY-VPN-palvelun tai autentikoivan välityspalvelimen (proxyn) käyttöä. Ohjeet löytyvät tietotekniikkaosaston Alma-sivulta.

Tiedonhankinnan koulutus

Kirjastot kouluttavat opiskelijoita ja henkilökuntaa tehokkaaseen tiedonhakuun ja -hallintaan. Tarjolla on hyvin monentyyppistä koulutusta opiskelun eri vaiheisiin. Ensimmäisen vuoden opiskelijoille Opiskelijakirjasto tarjoaa mm. HELKA-aineistotietokannan käyttökoulutuksia. Yliopiston uuteen TVT-ajokorttiin sisältyy myös kirjastojen toteuttama tiedonhankinnan koulutus. Lisäksi kirjastot järjestävät mm. erilaisia räätälöityjä kursseja (verkkotiedonhaunkursseja, NELLI-koulutusta) eri ryhmille sekä itseopiskeluun perustuvia verkkokursseja. Tietoa kirjastojen koulutustarjonnasta löytyy kirjastojen Alma- ja Internet-sivuilta.

Lisätietoja:

Helsingin yliopiston kirjastot, <http://www.helsinki.fi/kirjastot/>

HELKA, <http://helka.linneanet.fi/webvoy.htm>

LINDA, <http://linda.linneanet.fi>

NELLI-portaali, <http://www.nelliportaali.fi>